

עליית תלמידי הגר"א

שלב א':

זה הזמן לעשות חזרה לבגרות... נתחיל בחידון קטן: (ניתן לתת סוכרייה לעונה נכונה...)

באילו שנים היתה העלייה הראשונה?

מהו הישוב הראשון שהוקם מחוץ לחומות?

מתי הוא הוקם ועל ידי מי?

באיזו תקופה היהודים חזרו להיות הרוב בירושלים?

נחלת שבעה. מי הקים? מתי?

מי שכנע את משה מונטיפיורי לבנות את השכונות בירושלים?

מה הקשר בין יואל משה סלומון ובין הגאון מוילנא?

והכי חשוב: מה הקשר של רובי ריבלין לכלל העסק?

הצג לחניכים תמונה של הגר"א ושאל אותם אם הם יודעים מי זה, ואם כן, מה הם יודעים עליו.

הגר"א: הגאון רבי אליהו מוילנא

לפני מאתיים חמישים שנה, עמוק עמוק בתוך הגלות, החזיקו רוב היהודים בדעה שהגאולה תבוא ע"י נס משמיים ועלינו, כעם, להיות פסיביים ולחכות לה. להתנגד לדעה הרווחת ולהתחיל להיות אקטיביים היה צורך במנהיג בעל שיעור קומה עצום שמתוך עומק רוחני ותורני ינהיג רוח חדשה ביהדות. כזה היה הגר"א- הגאון רבי אליהו מוילנא. הוא עצמו לא הצליח לעלות לארץ (למרות שניסה לפחות פעם אחת) אבל הוא הדריך את תלמידיו לעלות לארץ - לא בשביל למות בה, אלא למטרה חדשה: לגאול אותה ולהקים בה ישות לאומית.

הגאון מוילנא נולד לפני כ- 280 שנה (בשנת ת"פ) באירופה. הגאון היה בקיא עצום בתורה, בגמרא, במפרשים ובתורת הסוד. היה לו כח זיכרון וכח ריכוז עצומים (מקובל שהגר"א יכול לחלוק על ראשונים!!). הוא היה מכובד ואהוב על הקהילות בפולין ובליטא, אבל סירב לקבל משרת רבנות מכיוון שחס על זמן לימודו. חי בצניעות רבה ובפרישות.

הגאון לא הקים ישיבה רוב ימיו אבל ב- 20 שנות חייו האחרונות (אחרי ששב, כנראה, מניסיונו לעלות לארץ ישראל) הוא הקים בית מדרש שריכז את המובחרים שבתלמידים ובו הם למדו ישירות מפי הגאון והתעסקו בעיקר בסדרים זרעים וטהרות, סדרים ש(כמעט) לא קיימים בתלמוד הבבלי אלא רק בירושלמי. הגאון כיוון את תלמידיו להגיע לארץ ישראל, לקומם אותה מחורבנה ולהתכונן להקמת ישות לאומית.

אחת עשרה שנה לאחר מותו עולה קבוצה ראשונה של 14 משפחות מתלמידיו לצפת ולירושלים. בראש הקבוצה עומד רבי הלל ריבלין משקלוב. אחרי הקבוצה הראשונה עולות עוד קבוצות רבות. באותה

תקופה, לפני כ 150 שנה, היה - בפעם הראשונה מאז החורבן (!) - רוב יהודי בירושלים. הקבוצה של תלמידי הגר"א באה לארץ במטרה ברורה:

"פשוט לחזור לבנות את הארץ ולהחיות אותה..."

(מדברי הרב חרל"פ על תלמידי הגר"א- פירוט דבריו מופיע כנספח 2- "עליית אליהו").

חברי הקבוצה עומדים בקשיים גדולים בצפת ובירושלים אבל הם מחדשים חידוש גדול: הם מנסים, בפעם הראשונה מאז החורבן, להתנחל ולהקים נקודות יישוב חדשות ברחבי הארץ, לאו דווקא במקומות בהם הייתה קיימת התיישבות בעבר.

הם פועלים מתוך הדרכתו של הגאון - להרחיב את אחיזתם במקומות שונים בארץ ישראל, לפעול למען עבודת אדמה מתוך שיטה ברורה שזהו המפתח לגאולה. בנין הארץ, גאולת האדמה והפרחת השממה הם המפתח לגאולת העם.

לשם כך נקשרו בניהם של תלמידי הגר"א ובמיוחד הרב יוסף ריבלין לשר משה מונטיפיורי. הוא סייע להם מאוד ברכישת הקרקעות וכן בהכשרת הפועלים לעבודת האדמה. אחד היישובים הראשונים שהקימו היתה המושבה הראשונה 'פתח תקוה'. ראה נספח מספר

הגר"א נתן לנו שיטות מעשיות ברורות מאד להתיישבות בארץ ישראל אותן אנו מיישמים עד היום. הבולטת בהם היא 'שבעת העיקרים', לה הקדשנו יחידה בפני עצמה. שבעת העיקרים היו נר לרגליהם של תלמידי הגר"א בכל עבודת הקודש של יסוד ההתיישבות בארץ ישראל. חשוב לציין שחלק מיישובי העלייה הראשונה הוקמו ע"י תלמידי הגר"א ומושבות רבות נוסדו ברוח שבעת העיקרים. ההתיישבות באותה תקופה הייתה מתוך הבנה עמוקה שרק ע"י גאולת האדמה תבוא גאולת העם.

עליית אליהו

הרב הגאון ר' יעקב משה חרל"פ זצ"ל

ויד ה' היתה אל אליהו להכין את עם הקודש לשיבתם לארצם ונחלתם ארץ הקדש והמקדש לחונן את עפרה ולשוב לבנותה ולהיותם מתגעגעים להר קדשם, ההר חמד אלקים לבנות שם בית בחירתנו על ידי התעוררות, איתערותא דלתתא של קיום היעוד "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", למען לעשות את כל ישראל לחטיבה אחת ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצון אביהם שבשמים **ולתקן כל מה שפגמו בארץ חמדה...**

ועל כן לא נח ולא שקט רבינו הגר"א זי"ע לעורר את תלמידיו וכל מכיריו לשוב לארץ ישראל ודוקא לירושלים למען לעצור בעד התוהו ולהחזיק התקון והיה נועד אז שכל ישראל **יוחזרו לחטיבה אחת להיות מקויים בהם "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"**, בארץ היינו ארץ ישראל (לפי ביאור רבנו הגר"א בסדור הגר"א) ויהיה ניכר ומפולש אחדותו יתברך שמו "אתה אחד ושםך אחד" בלי שום שינויי שיטות והכל הולך אל הים והים איננו מלא.

לשם זה זירז עצמו הגר"א להכין את נסיעתו לארץ ישראל למען להגשים בפועל את חזון הנבואה "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"...

ובכן סלל דרך שתהיה העלייה לארץ כולה לשם הכלל לשם הגאולה לשם קבוץ כל הגלויות שבכל הארצות הנדחות, וגם לא לכוון דווקא לרוממות בלבד כ"א פשוט לחזור ולבנות את הארץ להחיות אותה. לגלות את קץ המגולה שהוא ע"פ חז"ל היסוד העיקרי לגילוי הגאולה כאמרם על הפסוק: "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא" (סנהדרין צ"ח ומגילה י"ז)... אבל מה שלא עלה ביד הרב עלה ביד תלמידיו, עלו לארץ התאמצו לבנותה, הפיחו רוח חיים בכל ישראל כי מקומם וחדר הורתם הוא אך הארץ אשר נחלה להם מאבותיהם, ... וחזה עוד מרן הגר"א שמדינת ישראל תהיה עוד לפני ביאת המשיח וכמו שהיה בבית שני בימי כורש כמבואר בדברי קודשו תקו"ח דף כ"ז. והנה תהילה לה' יתברך נתקיים הדבר ואין ספק שבהמשך הזמן ישובו בית ישראל גם אל ה' ואל תורתם, ותתנער הארץ מכל עפרוריתה ותאחז בקדש ידה ואור אליה יתגלה בכל מעוזו ותפארתו להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ואז כל ישראל יטו שכם אחד בגלוי אדיר חפצם "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"...

רבים הם אשר דוקא מצד פשטותה של התקופה ההיא, תקופת עליית תלמידי הגר"א מצד אחד ומצד רוממות נוראות קדש מגמתם מצד שני, לא יכלו לעמוד על אופי התקופה ההיא ולדעת כי ממנה כל התוצאות שיצאו אחרי כן במשך הזמן מעת עלייתם עד הנה, והיו ג"כ כאלה שרצו להשכיחה ולא דיברו ולא סיפרו עליה. אולם האור המבהיק חודר מבעד כל המסכים והולך ואור עד נכון היום... עליית תלמידי הגר"א ומסירות נפשם בעבודת יסוד הישוב בארה"ק במצות רבנו הגר"א היתה התעוררות עילאית מיוחדת ושליחות שמים גבוהה שלא היתה כמוה מימי עזרא ונחמיה, היא תהיה לנו לאור עולם בכל עבודת קבוץ גלויות ובנין ישוב הקדש, הולך ואור עד נכון היום בהתגלות משיח צדקנו, משיח בן דוד במהרה בימינו אמן.

המצפה לגלוי כל החזון הנפלא של רבינו הגר"א במהרה בימינו

יעקב משה חרל"פ

חשוב לציין כי תלמידי הגר"א חגגו מאז הגיעם לארץ את יום ה' באייר וכך הם מספרים: באחד הימים באותה שנה, תקע"ב, שבו הניחו את היסוד להקמת "בית מדרש אליהו" ע"ש רבינו הגר"א, נראה לנו תלמידי רבינו הגר"א בגוונין נהירין כי באותה שעה נפתח החלון הראשון של מחיצת הברזל לחיבור הזכות של ברית אבות שהיה נפסק מחורבן בית המקדש. אותו היום היה יום העשרים בעומר - ה' באייר (יום העצמאות).

